

نفت ایران 106 ساله شد / صنعت نفت چشم انتظار جشن خودکفایی بنزین

صنعت نفت ایران امروز پنجم خرداد ماه رسماً وارد یکصد و ششمین سال حیات خود می‌شود که با وجود افزایش ظرفیت تولید، انتقال و توزیع نفت، گاز و فرآورده‌های نفتی و توسعه صنایع پتروشیمی در طول سه دهه گذشته اما بزرگترین دارنده مجموع ذخایر نفت و گاز هنوز از واردات بنزین بی‌نیاز نشده است.

صنعت نفت ایران امروز پنجم خرداد ماه رسماً وارد یکصد و ششمین سال حیات خود می‌شود که با وجود افزایش ظرفیت تولید، انتقال و توزیع نفت، گاز و فرآورده‌های نفتی و توسعه صنایع پتروشیمی در طول سه دهه گذشته اما بزرگترین دارنده مجموع ذخایر نفت و گاز هنوز از واردات بنزین بی‌نیاز نشده است.

به گزارش خبرنگار مهر، صنعت نفت ایران پای به یکصد و ششمین سال حیات خود می‌گذارد تا با گذشت بیش از یک قرن این لوکوموتیو اقتصادی کشور پس از دست و پنجه نرم کردن با سایه و روشن‌های متعددی همچون دوره استعمار و استثمار، پیروزی انقلاب و 8 سال جنگ تحمیلی، بازسازی و نوسازی خرابی‌های جنگ، شکوفایی و توسعه حالا با غیر قانونی‌ترین تحریم‌های بین‌المللی یک دوره جدید تاریخی را تجربه کند.

امروز دوشنبه پنجم خرداد ماه 106 سال از زمانی که برای نخستین بار طلای سیاه ایران در عمق 338 متری سطح زمین از چاه شماره یک مسجد سلیمان فوران می‌گذرد تا نقطه عطفی شد برای تاریخ سیاسی و اقتصادی ایران رقم بخورد.

بر اساس روایت تاریخی شرکت ملی نفت ایران، بر این اساس به دنبال واگذاری امتیاز استخراج و بهره‌برداری از نفت به "ویلیام ناکس دارسی" انگلیسی و پس از پنج سال جستجو، کشورمان و البته خاورمیانه در پنجم خرداد 1287 خورشیدی گرمی طلای سیاه را لمس کرد.

امتیاز استخراج، بهره‌برداری و لوله‌کشی نفت و قیر در سراسر ایران (به جز پنج استان آذربایجان، گیلان، مازندران، گرگان و خراسان) به مدت 60 سال در سال 1280 میلادی و در دوره حکومت مظفرالدین شاه قاجار به دارسی داده و متعهد شده بود که از عواید حاصله 16 درصد به عنوان حق‌الامتیاز و 20 هزار لیبره نیز به صورت نقد به عنوان سهم ایران، به دولت بپردازد.

پس از کشف نفت از این چاه که با وسایل ساده و ابتدایی آن زمان در سازند آسماری حفر شده بود، بهره‌برداری از آن از سال 1290 با تولید روزانه 500 بشکه نفت آغاز شد. پس از آن نیز به ترتیب حوزه‌های نفتی هفتگل در سال 1306، آغاچاری (1315)، گچساران و پازنان (1316) و نفت سفید (1317) کشف شد و به دنبال آن مخازن بسیار غنی و مهم دیگری نظیر میادین نفتی لالی (1327)، اهواز (1337)، بینک (1338)، بی‌بی‌حکیمه (1340)، مارون و کرنج (1342)، پارسی و رگ‌سفید (1343) کشف و به بهره‌برداری رسیدند.

از سال‌های اولیه تولید نفت ایران، چشم طمع بیگانگان به دنبال استثمار منابع زیرزمینی کشور بوده و آنان در هر فرصتی به گرفتن امتیازهای گوناگون نفتی اقدام می‌کردند. پس از لغو امتیاز نفتی دارسی بین ایران و انگلستان، قرارداد الحاقی گس - گلشاییان به منظور کشف و استخراج نفت از سوی شرکت‌های نفتی انگلیسی منعقد شد. قراردادی که در مرحله ارائه به مجلس برای تصویب با مقاومت عده‌ای از نمایندگان و علما به ویژه آیت‌الله کاشانی روبه‌رو و در نهایت پس از فراز و فرودهایی منجر به ملی شدن صنعت نفت ایران در 29 اسفند 1329 شد.

درحالی که تا زمان ملی شدن صنعت نفت تعداد کارمندان عالی رتبه ایرانی در تمام مناطق نفتخیز و ادارات شرکت نفت از 30 نفر تجاوز نمی‌کرد، ملی شدن صنعت نفت نقطه آغاز برای بومی شدن این صنعت تخصصی شد. به طوری که تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی شرکت ملی نفت ایران تنها کار توزیع و فروش فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی جهت مصارف داخلی و همچنین مسئولیت تامین، نگهداری و اداره خدمات پشتیبانی تولید را تحت عنوان "خدمات غیرصنعتی" به عهده داشت.

در این راستا میزان تولید نفت خام در دوره‌های مختلف بسیار متفاوت بوده است. درحالی که میزان تولید طلای سیاه در سال‌های پیش از انقلاب به بیش از 6 میلیون بشکه در روز نیز رسیده بود، این رقم در سال‌های جنگ تحمیلی به کمتر از سه میلیون بشکه در روز رسید.

تحریم نفت و فرصت طلایی افزایش تولید گاز

به گزارش مهر، همزمان با 106 ساله شدن صنعت نفت، تحریم‌های خصمانه و هوشمندانه غرب محدودیت‌های متعددی برای توسعه میادین و صادرات نفت و گاز ایران به وجود آورده است، برخی از تحریم‌های درونی هم به پاشنه آشیل توسعه تمام عیار لوکوموتیو توسعه اقتصاد کشور در بخش بالادستی تبدیل شده است.

در حال حاضر ایران دارای 22 میدان مشترک نفت و گاز با کشورهای مختلف همسایه است به طوری که با عراق 8 میدان، عربستان 5 میدان، قطر 3 میدان، امارات 4 میدان و عمان و ترکمنستان هر کدام یک میدان مشترک وجود دارد که به استثنای 3 تا 4 میدان در سایر میادین مشترک نفت و گاز از رقبای عربی عقب مانده‌ایم.

اوج عقب ماندگی نفتی و گازی ایران در میادین مشترک به لایه نفت و گاز پارس جنوبی باز می‌گردد که با وجود برداشت چند برابری طرف قطری از نفت، گاز و میعانات گازی این میدان مشترک، ایران حتی با سرمایه‌گذاری 46 میلیارد دلاری هم موفق به راه‌اندازی یک فاز جدید افزایش تولید گاز در پنج سال اخیر نشده است.

مطابق با اهداف برنامه پنجم توسعه باید ظرفیت تولید نفت به بیش از 5 میلیون بشکه و تولید گاز به حدود 1.4 میلیارد مترمکعب در روز افزایش یابد که هم اکنون پیشرفت طرح‌های توسعه یا نفت و گاز طوری بوده که امکان تحقق این اهداف کلان هم وجود ندارد.

به اعتقاد کارشناسان تحریم‌های نفت اتحادیه اروپا بهترین فرصت برای بازسازی و احیای چاه‌های قدیمی نفت و تمرکز بیشتر فنی، مهندسی و لجستیکی برای افزایش تولید گاز بوده که مسئولان شرکت ملی نفت از این فرصت طلایی برای افزایش تولید گاز استفاده نکردند و حتی هم اکنون تولید گاز کشور روندی نزولی پیدا کرده است.

هم اکنون حجم ذخایر نفت قابل برداشت ایران بیش از 157 میلیارد بشکه و ذخایر گاز به بیش از 33.7 تریلیون مترمکعب برآورد می‌شود و با وجود کاهش ذخایر نفت و گاز در اکثر کشورهای عضو اوپک، ایران دست کم برای 100 سال آینده نفت و 200 سال آینده گاز در اختیار دارد.

صنعت نفت چشم انتشار جشن خودکفایی بنزین

به گزارش مهر، در شرایط فعلی ایران با در اختیار داشتن 35 هزار کیلومتر خطوط فشار قوی گاز از ظرفیت انتقال بیش از 700 میلیون مترمکعب گاز برخوردار است. در صنایع پالایشی هم ظرفیت پالایش طلای سیاه ایران به دو میلیون و 850 هزار بشکه در روز افزایش یافته است.

بر اساس اهداف تعیین شده، قرار است تا سال آینده ظرفیت پالایش نفت ایران با بهره‌برداری از برخی پروژه‌ها به بیش از سه میلیون بشکه در روز افزایش یابد و همزمان با این افزایش ظرفیت واردات بنزین کشور هم متوقف شود.

با این وجود، هم اکنون با توقف تولید بنزین پتروشیمی‌ها، ایران به طور متوسط روزانه حدود 7 میلیون لیتر بنزین وارد می‌کند و این در حالی است که ایران اولین کشور خاورمیانه بوده که اقدام به پالایشگاه سازی و تولید فرآورده‌های نفتی کرده است.

در صنایع پتروشیمی هم هر چند ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های پلیمری به بیش از 70 میلیون تن در سال افزایش یافته اما هنوز بخش عمده‌ای از اهداف توسعه صنایع پتروشیمی و توقف خام فروشی نفت و گاز به طور کامل محقق نشده است.

در این بین، با وجود اعمال سخت‌ترین تحریم‌های بین‌المللی و محدودیت‌های خارجی پیشرفت‌های قابل قبولی در حوزه طراحی، ساخت، نصب و راه‌اندازی پیچیده‌ترین مگا پروژه‌های نفتی حاصل شده است.